DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
HÆMORRHOIDUM STATU S. ET P. N.

Quam

DIVINA FAVENTE GRATIA,

SUB

RECTORATU MAGNIFICENTISSIMO

Serenissimi ac Celsissimi Principis ac Domini,

DOMINI

LUDOVICI,

Ducis Wirtembergiæ ac Tecciæ, Comitis Montispeligardiæ, Dynastæ, Heidenhemii, &c.

Authoritate, decreto atque jussu

Amplissimæ, Gratiosissimæque Facultatis Medicæ, in Alma Tubingensium Academia

PRÆSIDE

Viro Nobilissimo, Excellentissimo, atque Experientissimo,

DN. GEORG BALTHASARE METZGERO,

Med. Doct. Prax. Anat. & Botan. Prof. Publ. Celeberrimo,

Præceptore atque Promotore suo filiali observantiâ atque cultu æviternùm devenerando.

PRO

LICENTIA.

Summos honores & Privilegia Doctoralia in Arte Medica legitimè consequendi, publico examini & censuræ submittit

JOHAN-CASPAR Härlin / Göppingensis.

Ad diem Mart. Anni MDCLXXVII.

Horis locoque consuetis

TUBINGÆ,

Typis JOHANN. HENRICI REISII.

THESIS I.

SUccinctum & compendiosum, quantum fieri potest, de *Hæmorrhoidibus* examen suscepturus, quô earundem Idea facilius citiusque innotescat, citra præloquii ambages, nominis contemplationem statim aggrediar. *Hæmorrhois*, sive, ut plurium plerumque numerô, ob rationes *à Reinero Solenandro* notatas *sect. 4. cons. Med. 20.* effertur, *hæmorrhoides*, quas Barbari Medici emorroidas aut emorroydas scribunt, ut videre est apud *Ugonem Senensem in consil. Matt. Silvaticum in Pandect. Medicin.* & alios, ἀπὸ τοῦ αἷμα καὶ ῥέειν dicuntur, viquè etymi sanguinis fluxum quemcunq; è quibuscunq; corporis partibus aut vasis scaturientẽ, sensu cum hæmorrhagia communi, notant, ut ex *Philosopho 3. de part. anim. 5.* constat. Strictiori tamen Medicis usu profluvium sanguinis per venas ex ano aut utero oriundum designat, imò venas has ipsas â symptomate hoc ita nominatas, nec non tumorem p. n. circa harum extremitates subinde obvium significant. Strictissimè solas ani venas & harum profluvium præsertim monstrat, quem ultimũ sensum, ut *Hippocrati* ipsi & toti Medicorum choro hinc inde famliarissimum, meum etiam in præsens facio. Superbô nostrates nomine appellant aureas venas, **güldene Adern / Fluß der güldenen Ader /** ob egregium valetudinis commodum & utilitatem, quibus, cùm intra aureæ mediocritatis se limites tenent, suos mactant; quod enim utile est, id illi ex mente *Solenandri l. c.* aureum vocare solent. Alii tamen

men potius κατ' ἀντίφρασιν ita dictas volunt, quasi minimè aureas, si fœditatem, molestiam aliorumq; incommodorum, quod post se trahunt, ubi se non rectè habēt, satellitiũ, consideres, quorum intuitu verius verbis *Joh. Conradi Dieterici in jatr. Hipp.* plumbeas, bleierne Adern vocares. Extra forum Medicum, effectûs ratione, hôc etiam nomine peculiare serpētum genus gaudet; morsu enim suô ῥοῦν τοῦ ἅιματος ex omnibus corporis meatibus proritare novit, quo de *Galenus de theriac. ad Pison. c. 8. Dioscorides l. 6. c. 50.* & complures à *Melchiore Sebizio in casu adolesc. à serpent. interfect.* ubi iconem pariter sistit, citati videantur. Sed satis de nomine.

II. Quâ rem: Cùm tritissimâ Hæmorrhoides distinctione in salubres & insalubres, beneficas, ac maleficas aut, ut nonnulli loqui amant, in eas quæ s. & p. n. sunt, dividantur, rectumque sit regula curvi secundùm tritum, de salubribus prius & beneficis, pòst de cæteris visurus sum.

III. Illas autem dico *moderatum sanguinis vitiosi fluxum per vasa sanguiflua in sedem terminantia à natura in molestæ sarcinæ depletionem & sanitatis consequenter conservationem institutum.*

IV. Fluxum hîc fieri sanguinis αὐτοψία docet; an verò s. an p. n. dicendus sit, lis inter Autores maxima viget. Rem in utramque partem ventilatam *Gregorius Horstius Epist. Medic. s. 10.* sistit, & cum *Dan. Sennerto l. 3. pract. Med. p. 2. s. 2. c. 13.* statum p. n. defendit. Sed, salvô aliorum melius sentientium judiciô, si moderatus fluxus hic est, tempestivè, ex singulari naturæ id intendentis providentia & robore fit, id quod valetudini insidias struit, cum εὐφορίᾳ, in hujus conservationem, excernit, cur s. n. id fieri negandum sit, non video;

quod

quod moderatũ eſt ſecundum naturam eſt, *Gal. l. de diffi-cult. reſpir. 1.* hinc expreſſiſſimis verbis elegans & abſolutum naturæ benevalentis & munia ſua rectè adminiſtrantis opus fluxum hunc vocat, naturæque curſum. *Solenander l. d.* ſubſcribit *Jul. Cæſar Claudinus conſult. Med. 38.* nec aliud *Galenus* voluiſſe videtur, dum hoc menſibus muliebribus profluvium comparat *de V. ſ. adverſ. Eraſiſtr. c. 5.*

V. Cæterùm, quæ ad omnem alioquin fluxum neceſſaria ſunt, & hîc inquirenda, quorum præcipuum *Mobile* eſt; hoc ſanguinem non quemcunque ſed vitioſum dico. Verè *enim P. Marquartus Slegelius comm. in Riolan. de ſanguinis circulo* ſcripſit: evacuatio per hæmorrhoides non accidit, cùm nihil in ſanguinis bonitate deſideratur. Vitioſus autem eſt vel ſolâ inutili quantitate vel moleſtâ qualitate; prius *Pergamenus* ipſe concedit *comm. in 6. epid. 5. t. 25.* naturam ſcribens ſanguinis plenitudinem etiam per hæmorrhoides evacuare; adſtipulantur *Andr. Laurent. l. 6. hiſt. Anat. quæſt. 25. Solenander l. d. Jacobus Hollerius l. 1. de morb. intern. curat. c. 51.* nec ratio contrariatur; quod ſi enim in ſui conſervationem, ut plethoræ ſe onere levet & à morbis præmuniat, natura invias alias vias non rarò pervias facit; ut ſponte ita exilientem è dextra manus ſalvatella ſanguinem in nutrice *Th. Bartholinus c. 1. hiſt. Anat. 19.* obſervavit, ex ſaphena *Schenkius in obſ.* ex minimo dextræ manus digito *Zacut. Luſitanus Med. Pr. hiſt. l. 2. obſ. 2.* erumpentem viderunt, per os, nares, oculos, extremosque artus in plethoricis mulieribus idem *Bartholinus l. c.* ejectum notavit, cur non & vaſa hæc hæmorrhoidalia in idem beneficium nonnunquam ſollicitet & aperiat?

VI. Qualitate tamen vitiosâ frequentius cooperari vel ultrô largior & res ipsa testatur, suspectusque quàm maximè secundùm *Galenum* est & verè solus sanguis melancholicus ex *comm. in 6. aph. 11 12.* lienisque ex hypothesi fœtura præprimis accusatur, unde melācholicos, spleneticos, hæmorrhoidibus potissimum affici, his torqueri, his sublevari, communi consensu receptum est. Sed, ne sub rigidiorem censuram nunc vocem, quid melancholici sanguinis nomine propriè veniat, quid non, cùm aliô longè sensu secundum modernos, quàm olim, si admitti velit, explicandus sit; crassum subinde grumosum & atrum humorem, quasi sanguinis fecem & amurcam, ex locis his effluere, contra fidem oculorum inficias ire non possum, an verò hic solus & semper ad vasa sedis, ut effluit, confluat, an restagnans moræ tædiô in ipsis demum vasis grumescat & corrumpatur, secundum *Bernh. Swalve disquisit. therap. gener. de hæmorrh.* scrupulum non levem injicit. *Joh. Fernelius l. 6. de part. morb. c. 10.* in intestinis demum coire credit; hocque sine dubio accidisse dicendum *Philippo Salmutho*, qui frustum sanguinis concreti palmam æquans cum pluribus minoribus subsecutis ejecit. *c. 1. observ. medic. 73.* multò minus à liene, ceu hujus fœturam, derivare ausim; lienis enim humor melancholicus juxta *Highmorum* non ens est, ex falsâ de lienis usu persuasione natus, quod rationes circa vias plenius evincent. Interim *Jacobus Primerosius d. error. med. l. 4. c. 51. Hermannus Conringius de sang. gener. & mot. c. 22. Bernhard. Swalv. l. c. Nobilissimi Domini Præsidis, Præceptoris & Fautoris mei æternùm devenerandi, disput. 3. de circul. sang.* consuli possunt.

VII. *Hip-*

VII. *Hippocrates* etiam bilis & pituitæ meminit in *initio libri de hæmorrh.* exemplum illius *Rodericus à Fonseca t. 1. consult. med. c. 27.* recenset; nec dictu probatuque difficile est: ut enim biliosus sanguini humor nunquam deest, nec huic acredo & irritandi vis; ita de facili impetum dare sanguini, vasorumque ora reserare posse quis inficiabitur? Plus autem pituita, an & quô concurrat modô, negotii facessit. Quem Hippocratico rum verborum sensum affingat *Sennertus l. c. quæst. 1.* videri potest. Mucosa si intelligenda venit materia, decisu res non adeò difficilis videtur: ut mucus cum sanguine ad renes & alia loca it, ita sine dubio etiam ad venas hæmorrhoidales. Si colore standum, inficiatur hoc *P. Paulus Simonetta*, hæmorrhoides, inquiens, variis coloribus nigris, fuscis, lividis, sæpè etiam fœtentes, nunquam colore albo visi sunt. Viderunt tamen *Hochstetterus in observ. med. Fernelius & Sennertus l. d.* In quadragenario spermatis instar ranarum evacuatam materiam ad libras 10. *Ephemerid. natur. curios. anni 70. obs. 75.* testantur. *Felix Platerus* similem materiam hanc ei, quæ per menstruas venas in albis uterinis fluoribus exit, judicat, de qua ex variis scriptoribus prolixè & eruditè differentem præcit. *Ph. Hochstetterum* consule *dec. 4. obs. Med. cas. 1.* Pituitam cerebri ita expelli, falsò persuasus Crato fuit; varias alii in humoribus præcipitationes, coagulationes, corruptiones, ut colorem hunc expient, fingunt, variaque experimenta *Th. Willis de feb. c. 1. Hieronymus Barbatus de sanguine ejusque sero p. 10. Pecquetus in obs. Anat. Th. Bartholinus c. 3. Inst. Anat. 49.* afferunt; sed, cùm dubium valdè sit, an tàm promptè, ut extra, ita intra corpus nostrum, omnia fiunt, requisita omnia his mutationibus necessaria, ut extra ita intra

corpus

corpus, statim obvia sint, quemlibet suô abundare judiciô permitto; interim nil absurdi statuisse videor, si chyli ipsius portionem, ut sæpè ad alias partes, sic ad sedalia hæc vasa cum sanguine ruere & hinc evomi dixero. Constat menses etiam albidos ex causa hâc fluere, mictionem albam seu chylosam fieri ex *ephemerid. nat. curios. anni. 1. obs. 89. ad ann. 3. obs. 284. Joh. Rhodio c. 3. obs. 2. Balthasar. Timæo l. 3. cas. med. obs. 43. Joh. Dravvizio d. sympt. scorbut. c. 9.* Nec à veritate aberrare videtur, qui sudores etiam lacteos ex hâc hypothesi admittit. Venæsectione chylum ex variis vasis elicitum experimenta varia in *ephemerid cit. ad ann. 1. obs. 25.* collecta probant.

VIII. De sero adeò non dubito, ut vel primas huic præ aliis humoribus non invitus concesserim, quod humor per se facilè mobilis, aliorum auriga communiter audiat, quo sine reliqui vel nulli vel tamen difficiles ad influxum sunt; imò nec aliud fortè nomen melancholia & pituita merentur, si scapham scapham vocare debeam, quàm seri corrupti pro diversa corruptione diversos etiam colores induentis. Sabulosam etiam materiam hîc eructari nonnunquam *Schneiderus testis est l. 3. d. catarrh. c. 7. s. 1.* nec monstri quid alit in arthriticis, scorbuticis, calculosis, quibus massa sanguinea tali mareria plena est.

IX. *Terminus à quo* est massa sanguinea, Oceanus in corpore nostro omnis boni & mali, equus Trojanus, unde morbi omnis generis prosiliunt, & per hanc universum corpus secundum *Hollerium l. c.* Communiter quidem focum & stabulum excrementi hujus primam corporis regionem constituunt, & quidem hujus viscera, in specie lienem & hepar, tanquam cacochymiæ

potissi-

potissimum hospitium, vid. *Hippocratem 6. epid. 24. Sennertum l. 3. prax. p. 3. f. 1. c. 6. Hochstetterum decad. 5. obs. cas. 1. Nathan. Highmorum de affect. hypochondr. c. 7.* Sed sponte sua hæc collabitur opinio: si enim inutili etiam quantitate peccans sanguis has recludere fores novit, utique non solam amurcam à liene aut infimi ventris visceribus huc defluere certum est, nec reliqua materia omnis & semper à liene est aut hîc colligitur, nec si adest, per viarum difficultates educi commodè potest, de quibus §. 6. cit. Autores vide, solvique inde non lienis modò, hepatis aut inferiorum viscerum morbos sed universi ferè corporis, re ipsâ comperimur, ut circa usum plenius patebit.

X. *Terminum per quem* vasa sanguiflua dixi, & quidem in specie hæmorrhoidalia inde dicta: hæc autem cùm duplicis sint ordinis, venæ & arteriæ, an utraque promiscuè an alterutrum solùm, & qualem hîc operam navent, quæritur. Pro venis veterum autoritas ubique militat; contrà arterias leges circuli sanguinis defendunt, hasque ubi f. n. & moderatus hic fluxus fit, præcipuè occupatas esse, omnino crediderim; in excedente tamen & p. n. naturâ ad angustias redactâ, venas etiam in consortium trahi & copiosioris materiæ exportationem juvare, sæpè ad virium usque, imò vitæ ipsius, jacturam, nullus dubito cum *Conringio de sanguin. gener. & mot. c. 38. Highmor. disq. Anat. l. 5. c. 15. Rolfinccio diss. ann. l. 5. c. 15 Theod. Schenkio exerc. Anat. 5. l. 5. f. 2. c. 15.* An autem internis æquè ac externis idem pari jure officium tribui possit iterum dubitatur inter Authores, ut videre est apud *Sennertum l. 3. prax. f. 1. c. 6.* Breviter ita statuo: ut vasa hæc in universum omnia primariò intestini recti nutritioni inserviunt, arteriæ quidem internæ deferendo sanguinem

nutritium in hujus ſubſtantiam, externæ verò in muſculos ani & ſphincterem præcipuè, reſiduumque à nutritione venæ reducunt; ita ſecundariò & quaſi per abuſum omnia ἐκκρίσει huic opellam ſuam conferunt, jubenteque naturâ ſarcinam ſanguinis & corporis univerſi, eò quô deſinunt, deponere poſſunt.

XI. Deſinunt autem, ut *terminum ad quem* monſtrem, in anum ſeu ſedem, meatum ventris inferiorem, continendis transmittendisque excrementis deſtinatum. Velut cloaca hic eſt, ubi potiſſima corporis ſentina confluit hujusque egerendæ neceſſitas quotidianum negotium faceſſit, quod ſi debitè ſuccedit, ut mater eſt omnis felicitatis, ita ſi deficit, omnium conturbationem & vaſorum impuritatem cauſatur *ex 6. epidem. ſ. 3. t. 1.* catarrhis *l. de loc. in hom.* pleuritidi *de aer. aq. & loc.* & ſexcentis aliis malis occaſionem præbet; ita in ſpecie quibus hæmorrhoidalis fluxus hic moderatè, tempeſtivè cum εὐφορίᾳ fit, à multis morbis vindicat & præmunit; ſecus ubi fit, naſcitur malorum lerna & ilias. Ut enim corpus à plethora & cacochymia liberat, ita ſymptomata hinc metuenda quaſi in herba jugulat, *Caſp. Hofm. de Lien. c. 18.* In faſciculum collegit beneficia plurima *Hippocrates de humorib.* inquiens: qui ſanguinem per ora venarum, quæ in ano ſunt, profundere ſolent, ii nec pleuritide, nec peripneumoniâ, nec phagedænis, nec furunculis, nec termenthis, ac fortè nè leprâ quidem neque vitiliginibus corripiuntur, nec, quod addit *6. epid. ſ. 3. num. 28.* aliis id genus, ſed ſecundum *Galenum*, vitam agunt morbis minus impeditam; præter enim dicta melancholicis & nephriticis bono ſunt *6. aph. 11.* nec non inſanis *6. aph. 21.* anginam, epilepſiam, avertunt ſecundum

Mer-

Mercatum l. 3. de morb. intern. c. 17. lienem induratum ſanant *6. epid. 6. t. 8.* hydropem & tabẽ præcavent. *6. aph. 12.* menſium vices & officium ſubinde ſumunt, & gravidis auxilio eſſe ſolent ap. *Holleriuml. c.* adeoque longam ſenectutem promittunt apud *Ioh. Petr. Lotichium l. 4. c. 10. obſ. 1. ephem. nat. cur. ad ann. 4. & 5. obſerv. 69.* Et hôc quidem ſaccharô, ut loquitur *Eccardus Leichnerus diſput. inaug. de hæmorrhoid.* oblinitur remedium hoc alioquin nemini non amarum futurum. Satius equidem foret, ſi natura principiis obſtaret omnemque talis cacochymiæ proventum inhiberet; verùm cùm id ſæpè in viribus non habeat, facit hîc quod poteſt, & malam radicem prius extirpare nititur, quàm in florem & fructum abeat, idque feliciori ſucceſſu, quàm ullâ arte fieret. Beneficium autem hoc non uno omnibus, qui iſtô gaudent, tempore accidit, ſed maximè diversô; aliis ordinarium & quidem menſtruum, aliis bimeſtre, trimeſtre, annuum eſt apud *Marcellum Donatum 4. hiſt. med. mir. 19. Sennertum l. c. de hæmorrhoid. ex ephem. nat. curioſ. ad ann. 2. obſ. 192. anni 4. obſ. 44. & in analect. p. 299. Lotichio l. c.* Hiſpano nobili per 4 annos quotidianum fuit, optimâ interim valetudine fruenti apud *Domin. Panarolum pentecoſt. 1. obſ. med. 46.* aliis ſine lege periodi promiſcuè advenit, modò citius, modò tardius, pro ratione cauſarum internarum & externarum agentium vel moventium, taliter vel taliter diſpoſitarum: quod idem circa quantitatem incertam notandum, quæ jam major, jam minor, pro materiæ præſertim copia & inopia hujusque diſpoſitione variat, interdum vix veſtigia ſanguinis comparent, interdum copioſior it, imò quod monſtroſum cenſet *Panarolus l. c.* ad integras libras aſſurgit; quod

tamen raro in valetudinis commodum vergit, ut circa statum p. n. dicetur.

XII. *Movens* restat, & quidem principale, quod Naturam artificiosam simul & providam corporis nostri gubernatricem ex *Galen. c. 5. de v. s. advers. Erasistrat.* voco, quæ sui ubique conservationis studiosissima molestum quodcunque sivè tædiosâ copiâ sive qualitate vitiosâ, ut ad varia alia corporis emunctoria; ita & ad hæc vasorum sedalium ora deponit & expellit. Secundarium alterum ipse sanguis est vitio quocunque naturam stimulans. Juvat ex classe *rerum naturalium* idonea ad hujus receptionem sarcinæ & vasorum hæmorrhoidalium naturalis constitutio, declivitas, rectitudo & secundum *Walæum* ἀναστομώσεων paucitas, sub quarum defectu tàm commode reduci sanguis nequit, sed novô continuò sequente & à tergo urgente dilatantur vasa & reserantur facilè, ut sarcinam quasi per ναυσίωσιν evomant. Adstat non raro *hæreditaria* laborantis *dispositio*, unde familiis nonnullis familiares hæmorrhoides testantur *Schenkius l. 3. obs. Solenander l. c.* Judæosque ex maledictione divina his vexari nonnullorum opinio est; per virgã verò sanguinis aliquem fluxũ secundum lunam patiuntur, non per hæmorrhoides, si credimus *Michaeli Scoto, physiogn. c. 10.* Ipsi verò rem omnem negant pernegantque. Consentit *Regionis* proclivitas, ut inde regionales, Venetiis, Patavii & locis vicinis endemias vocet *Rod. à Fonseca t. 1. consult. 27.* Meridioles ita populos solis sanguinisque fervidioris conditio facit magis in has propensos; suspectique in specie fiunt *Ægyptij* secundum *P. Alpinum l. 1. med. Ægypt. c. 4.* Indi secundum *Bontium meth. med. c. 11.* quibus Anglos *P. Ammanus* associat, in *parænes. ad Instit.* Conspirat

ſpirat temperamentum, quod ſanguinem fluxui huic aptum generat, ætas provectior. virilis *3. aph. 30.* non tamen excluſis etiam aliis; annorum triginta apud *Rod. à Fonſeca* juvenis his laboravit *l. c.* nec non ſenex ann. 80. in *ephemerid. nat. curioſ. ad ann. 4. & 5. obſ. 69.* alius annor. *18. l. c. obſ. 44.* annorum 20. *anni 2. obſ. 192.* Sexus ſequior magis quidem ab hac moleſtia liber eſt, niſi lochia aut menſtrua defecerint, *Swalve l. c.* his tamen, etiã menſibus præſentibus ordinariis, fluxiſſe hæmorrhoides, *ephemerides nat. curioſ.* teſtantur. Pertinet huc vitæ genus ſedentarium, unde literatorum ferè ſymptoma eſt. Ex *nonnaturalibus* agmen aër ducit, & hujus præprimis ambientis æſtus; nomine hoc regiones nonnullas calidiores malè audiri jam monui: de reliquis ejus effectibus evolvatur *Rolfinccius meth. med. ſpec. comm. l. 2. ſ. 3. c. 36. ſeqq.* pariq; jure balnea, fomenta calidiora accuſari merentur. Victus plenior, calidior, facilis ad fermentationem, viribus, ad ſanguinem cumulandum, pellendum, aptis præditus, aquæ ſalſæ, nitroſæ, paluſtres, acidulæ, medicamenta purgantia, præſertim fortiora, colocynthis, ſcammonium, cholagoga omnia communiter ita dicta ſecundum *Zacut. Luſitanum hiſt. med. Princ.* potiſſimum autem inter hæc aloê malè audiunt; obque hujus crebriorem uſum Venetos, Patavinos, hæmorrhoidibus familiarius tentari *Rod. à Fonſeca l. c.* autor eſt. Conſentit *Fallopius de ſimpl. med. facult. c. de aloë*, qui, quoties hæmorrhoides aperire voluit, pilulis de aloë ſe uſum teſtatur, & ex centum illorum qui aloê utuntur, nonaginta hæmorrhoidalium fluxum pati vidit. *Calvinus* ex immodico hujus uſu, teſte *Beza* in ejus vita, in hæmorrhoides ulceroſas & ſputum ſanguinis incidit. De modo, quo operatur, videatur *Sennertus l.*

c. de hæmorrhoid. quæst. 2. Rolfinccius de purgant. vegetab. f. 1. art. 2. c. 15. Diuretica, menagoga, quibus tardiores hæmorrhoides ad votum plus simplici vice non nemo revocavit in *ephem. nat. curios.* operam suam non segniter conferunt. Vigiliæ, motus corporis violentior, equitatio succussoria, vectio, vox concitatio, in *ephem. N. c. ad ann. 3. observ. 226.* partus difficilis, insignior in exoneranda alvo conatus, incommoda eadem promovent; ab otio mulier menstrualis fit aliquando hæmorrhoidalis secundum *Duretum ad Hollerium.* Consuetarum evacuationum suppressio, venæsectionis, scarificationis, purgationis, narium uteri hæmorrhagiæ, feces duriores, clysteres, glandes acriores suppositæ; animi affectus in sanguinis commotionem & corruptionem apti, ira, curæ, mœror Zelus *ephem. l. c.* non segnitur cooperantur. Ex præternaturalibus plethora, cacochymia, febres, lien, hepar, hypochondria, uterus, malè affecta, acris humor exterius perfluens alvum, interius erodens; varices ex *Glissonio anat. hep. c. 35.* idem præstant; quæ tamen statum p. n. magis respiciunt & constituunt, de quo nunc.

XIII. Hic autem eò magis considerandus venit, quò plura à tergo pericula habet; *Galenus* enim in dubio relinquit, an commodis an incommodis hæmorrhoides si s. aut p. n. accidant, fertiliores existant. Peccant autem vel in *excessu* vel *defectu*; ibi immodica fit evacuatio ratione quantitatis, temporis, & modi, hîc verò nulla vel insufficiens; utrumque cum δυσφορίᾳ, virium defectu & morborum messe fertilissimâ succedente. *Excedunt* causis superioribus excedentibus, sub vitio præsertim sanguinis vel vasorum. Horum tamen ἀναστόμωσις frequentissima causa videtur à sanguinis

copia

copia, effervescentia, impetu, crassitie, restagnatione facta: rarior διαπήδησις, nec nisi sub tenui & ichorosa sanguinis constitutione metuenda, qualis feré melancholicorum, spleneticorum, scorbuticorum est, ubi subinde exundat: nonnunquam vasa etiam διαίρεσιν patiuntur intus nimiâ humorum mole onerata, distenta, aut extrinsecus violentius compressa, eroduntur ab internis humoribus acribus, externis transeuntibus similibus, quibus ansam potissimam purgantia suppeditare possunt: & plura alia de quibus jam supra ex naturalium, nonnaturalium & p. n. classibus satis abunde dictum. *Deficiunt* ex causis contrariis, ubi à sanguine pauco, frigido, crasso ad motum tardo vasa hæc obstruuntur, ambientis frigore, victu aut medicamentis incrassantibus, adstringentibus, obturantibus ora viæque constringuntur, aut intempestivé occluduntur. Per odores resinosos *Ephemerides* sæpius adductæ suppressas memorant. *ad ann. 72. obs. 226.*

XIV. Quà *differentias*; hæ *cæca* vocantur, quæ nihil aut insufficientem materiam fundunt, ut apertæ illæ, quæ sanguinem inoffensô cursu demittunt, & quidem, quà præsens, justò copiosiorem & ad virium usque languorem. Cœcæ magnitudinis respectu parvæ, mediæ, magnæ sunt, ratione figuræ, uvales, morales, verrucales, vesicales &c. Philistæos olim *1. Sam. 5.* verrucalibus percussos fuisse *Benjamin Mussaphia* Judæus persuasus fuit, apud *Dietericum l. c.* qui cœcum Judæum cum cœcis hæmorrhoitibus valere jubet. Ratione loci *internæ* & *externæ* audiunt: ratione symptomatum, modò cum inflammatione, exulceratione, febre, ani procidentia & dolore conjunctæ sunt, mo-

dò si-

dò ſine his, in quibus & prioribus differentiis recenſendis Autores hinc inde occupatiſſimos videas.

XV. *Signa diſtinctiva* vel ſolum oculorum judicium & ægri relatio ſuppeditare poſſunt. Comitari utrumque vitium ſymptomata ſolent, communia quædam, virium lapſus, laſſitudo, & quod ex *Foreſti l. 23. obſ. 5. in ſchol.* obſervatione hæmorrhoidum laborantium ex cacochymia ſignum pathognomonicum eſt, color corporis & præprimis faciei ad viriditatem inclinans, quaſi citrinus, quam Judæis familiarem eſſe ex uſu allii crudi *C. Hoffmannus de loc. affect. l 3. c. 3.* credit, acciditque etiam virginibus, quæ lunare tributum decenter non ſolvunt, nec deſunt alia maſſæ ſanguineæ laborantis & cacochymiæ arguměta, appetitus proſtratus, præcordiorum inflatio, urina cruda, turbida, rubicunda, atrophia, tumor pedum, palpebrarũ &c. Nec externas hæmorrhoides ab internis ſecernere viſûs ope multi laboris eſt; illæ enim viſui obviæ, hæ fugiunt eundem. Nec difficile eſt cauſarum ſigna ſubolfacere; ſi ob diæreſin fluunt, malum vehementius, fluxus impetuoſior, & ſæpius cum dolore monſtrat; In anaſtomoſi & diapedeſi præſertim modeſtior eſt; occaſionales etiam præceſſere hujus vel illius cauſæ indices. Viſcerum culpæ propriis ſe ſignis produnt; ſi cœcæ ſunt & dolentes, in externis tumor oculis & tactu notari poteſt, hoc abſente non poſſumus non internas accuſare; quæ ſub alvi etiam exoneratione difficultatem magnam inferunt.

XVI. Quà *prognoſin*; ut modeſtus & ſ. n. accidens fluxus hic multa valetudinis & vitæ commoda pollicetur ſecundum ſuperiora, ita in exceſſu aut defectu peccans tot tantaque incommoda imò mortem ipſam

ipsam minatur, teste *Galenô 3. de nat. facult. c. 8. Aëtiô tetrab. 4. s. 2. c. 3.* pari cum mensibus successu ex *5. aph. 57.*

XVII. Periculosior verò excessus est, quàm defectus, viamque ad mortem breviorem sternit, profusô plus debitô vitæ thesaurô, sanguine, quem cadaverosa facies, hydrops, animi deliquia & plura, quæ *Endemo Larissæ* accidisse *Hippocrates 5. epidem. 20.* refert, sequi solent. Defectus tamen calorem naturalem etiam sufflaminat, retentôque sanguine sive quantitate sive qualitate peccante, capitis gravedinem, pallorem faciei, ponderositatem renum secundum *Barth. Anglicum*, hydropem, tabem *6. aph. 11.* sanguinis sputum apud *Amatum Lusitanum*, tumores, inflammationes, ulcera, fistulas, paralysin apud *Hildanum*, melancholiam apud *Zac. Lusitanum*, scorbutum, quartanam, *ephem. cit. ad ann. 3. obs. 331.* ossis palati corruptionem apud *Scultetum*, dolorem vagum in toto corpore apud eundem *Z. Lusit.* stranguriam & horum similia, per variam materiæ *μετάςασιν*, inducit. Ita *Trajanum* Imperatorem hemiplegia & hydrops extinxit, teste *Xiphilinô.* Degenerare nonnunquam in occultum quasi cancrum morbus & *νεκρώσει* interiorum inductâ miseram mortem inferre solet, teste *Georg. Wolff. Wedelio in opiolog. l. 2. s. 2. c. 5.* Curatio communiter difficilis judicatur, ob loci affecti sensibilitatem, continuum humorum affluxum & medicamentorum, præsertim internis laborantibus, haud facilem applicationem. Cohibetur autem fluxus facilius in *ἀναςομώσει*, difficilius in *διαιρέσει.*

XVIII. Circa *Curam* statim notandum, etsi l. n. fluentibus hæmorrhoidibus propriè curatio nulla competat, sed potius naturæ linquendum negotium, eò

tamen ordinanda omnia esse, ne limites modestiæ excedant, aut deficiant, & cum vel plethoram vel cacochymiam aliquam redoleant, semina utriusque, quantum fieri potest, in herba suffocanda, observatô diætæ regimine, purgationibus & sanguinis depletione, debitô, ubi opus, tempore institutis. In statu verò p. n. tria agenda obveniunt. 1. excedentes cohibendæ. 2. suppressæ promovendæ. 3. dolor mitigandus; quibus scopis internis & externis satis fieri potest.

XIX. Cohibentur illæ, cùm à diversis causis pendeant, medicamentis ex omnibus Artis fontibus petitis. Et quidem si copia sanguinis in culpa est, hic minuendus, si motus, revellendus, intercipiendus, repellendus, si fervor, tenuitas, acrimonia, moderandus, refrigerandus, incrassandus, evacuandus; vasa p. n. aperta in integrum restituenda. Ex *fonte Chirurgico* inter prima stat sanguinis evacuatio, quæ, cæteris consentientibus, instituenda per v. s. in cubito, habitâ subjecti, virium & fluxus ratione, jam copiosius, jam parcius, & non rarô partitis vicibus; ita minui, revelli quodammodo refrigerari & defervescere insimul sanguis potest. Venæ sectioni, suadentibus circumstantiis, curcurbitulæ cum & sine scarificatione ad scapulas, mammas, hypochondria, lumbos substitui possunt. Frictiones asperis pannis & ligaturas fortiores Practici etiam fieri jubent; has autem, nec, ùt videtur, sine ratione, aversatur *Henricus ab Heer obs. med. 13.* & remedium atrox, imò carnificinam vocat, quas etiam experientia sæpius frustra adhibitas testatur. *Felix Platerus* bina hæc præsidia rejicit. Ubi gravius & extremum malum urget, etiam ferrum & ignem ex pharetra hac nonnulli accersenda censent. Dictu

ctu autem hoc facile sed factu difficile scribit *Rolfinccius in epitom. meth. cognosc. & cur. part. corp. aff. l. 3. c. 21.* tentavit tamen rem feliciter *Ioh. Scultetus* in desperato ægro *armam. chirurg. p. 1. tab. 44.* Plura *Hippocrates de hæmorrh.* docet; sed minus tuta secundum *Petræum*; de quibus evolvi *Hieron. Fabritius ab Aquapend. in oper. Chirurg. Riverius in prax. c. de hæmorrhoid. Sennertus* l. c. merentur. Interim memor sit, quicunque hæc imitari volet, *aphorismi 12. s. 6.* præsertim ubi diuturnæ coercendæ sunt.

XX. Ex *Pharmacia*, si vires ferunt, purgantia mitiora locum habent, quæ serosos, biliosos, acres humores, sanguinis aurigam, blandè abducunt. v. g. manna, cassia, senna, sir. violar. sol. ros. sol. polypod. diaser. de spin. cerv. præprimis extolluntur moderaté simul adstringentia, rhabarb. c. sirupo suo, myrobalani, & præcipuè secundum *Mercurialem*, tamarindi, quibus *Laz. Riverius* pruna acidula modô suô æquiparat; interdum fortiora mechoacanna, gialapp. & quæ in scorbuto aliàs proficua sunt, conveniunt. Pilulæ de bdellio *Platero* & *Riverio* magnæ. Accedunt his alterantia alia frenum sanguini quodcunque iniicientia interna & externa, refrigerantia, incrassantia, præcipitantia, vasa adstringentia, occludentia, & denique ipsa narcotica. Prioris ordinis sunt portulaca, sempervivum, plantago, nymphæa, lactuca, acetosa, fragaria, intybacea omnia, fl. rosar. viol. sem. frigida, spec. diamarg. frig. diatrion santal. camphora, sir. fl. papav. cydon. compositum spern. Croll. Præcipitant bolus Arm. terr. sigill. corall. r. ebur s. ign. oculi 69. C. C. ust. specif. Croll. ex conch. adstringunt lap. hæmat. croc. ♂. adstring. spec. diamart. diaplantag. *Myns.*

ſir. de ſymphyt. *Fern.* è roſ. ſicc. myrt. rib. berber. rad. tormentill. biſtort. Clyſterem ex variis his & ſimilibus confectum *OsW. Grembs arbor. integr. & ruinoſ. hom l.2. c. 1. § 5.* conficit & injicit *l. c.* Narcotica denique, ubi reliqua deficiunt, ſanguinē craſſefaciendi & concentrandi vi poſſident, e. g. opium, laudan. opiatum, theriaca, mithridatium. Externa topica feliciter quoque adſtringunt, & vaſa occludunt, imò etiam ſanguinem impetuoſiorem refrenare ſciunt; & hæc quidem lumbis applicantur, exempli l. empl. de ſpermat. ranar. unguent. infrig. Gal. roſ. c. camphor. & ſacchar. Saturn. maritata. Ipſi ſedi conveniunt ſacculi glandibus & foliis quercuum referti aceto forti cocti & impoſiti; pariter flor. roſar. rubr. plantag. myrrh. in vino rubro adſtringente cocti proſunt. Pulvis hæmorrhoidalis *Mynſ.* inter prima ponendus. Fungus, crepitus lupi dictus, tela aranearum, uſnea cranii human. proſunt. *Sennertus l. c.* folia verbaſci, ob ſingularem horum, tùm in fluxu hæmorrhoidum ſiſtendo, tùm dolore ſedando, efficaciam, commendat. Colcothar vitrioli vaſis hæmorrhoidalibus inſperſum potenter fluxum ſiſtit ſecundum *Rolfincccium L. 3. c. 21. de hæmorrhoid. Rodericus à Fronſec.* applicatione cucurbitulæ modò ad dextrum modò ſiniſtrum hypochondrium, infuſô parti affectæ ſuccô plantag. portulac. c. pulv. adſtring. ex bol. Arm. terr. ſig. maſtich. & thur. hunc tollit, *tom. 1. conſult. medic. 82.* Millefolium in aqua fervente infuſum & per menſem aut diutius aſſumtum, *Laz. Riverius in obſ. commun. à Petro Pachequo obſ. 5. ex Arnoldo de Villanova* laudat. Juxta *Helmontium* ſudor morientium inter linteolum collectus hæmorrhoides mortificat; rationem apud ipſum *lat. hum. negl.*

§. 17.

§. 17. & OsW. Grembs l. c. pete. *Sebizius ephem. cit. ad ann. 3. obs. 33.* incompescibiles antè unguent. de tabaco coërcuit. Fœmina solô polygonô sub axillis positô idem obtinuit. *obs. 221. l. Hartmannus in prax. chim.* cingulum ex fol. helleb. n. nudo corpori circundatum expertus fuit; *Toparcha Merodensis* annulum arcanum jactat, quem ex dente equi marini esse nonnulli judicant. Myrrhæ suffitus nec non thuris & mastichis tùm naribus, tùm per infundibulum in ipso cruoris fonte exceptus præsentaneus est, secundum *ephem. nat. curios.* Unguenta si admittuntur, magis probantur *Rondeletio*, quæ oleis parantur, quod magis adstringant. Videndum tamen ne uni adstrictioni & suppressioni operam omnem demus, ob infelicem ut plurimum successum, quem *ephem. præcit. ad ann. 3. obs. 331.* notant. Imò cùm cacochymiæ ferè indices sint hæmorrhoides tales, & obstructiones viscerum, hepatis, lienis, &c. non rarò incusent, etiam viscera deobstruentibus, aperitivis antihypochondriacis nonnunquam opus esse experientia persuadet: ita tincturâ ♂ aperitivâ curatas meminit *Georg. Wolf. Wedelius opiolog. l. c. ephem. ad ann. 3. obs. 21.* eâdemque intentione pilulas suas ex chalybe commendat *Riverius l. c.*

XXI. *Diæta* maximum ad curationem & præservationem momentum confert, experientiâ præter *Hippocrat.* & *Galen.* oracula, contestante. Aër sit temperatus aut ad frigidum magis vergat. Conspirare cum hoc alimenta debent, coctu facilia & parcâ manu, si plethora adest, exhibenda: hordei cremor & juscula hôc nomine laudanda; nec non, cùm molli hîc alvo maximè studendum sit, quâ sine hæmorrhoidalis fluxus non compescitur secundum *Thom. Marmannum*

num l. 4. consult. 21. emollientia alia, spinachia cum jure carnium parata, pruna Ungarica, uvæ passæ, butyri moderatus usus, oryza cum lacte cocta, lactucæ creber usus & similia grata sunt. Potus loco esse potest decoctum hordei. cichor. C. C. citr. vinum aquosum non diureticum, emulsiones sem. frigid. violat. Mynſ. interdum etiam acidularum usus convenit. Absint omnes animi & corporis motus nimii.

XXII. In suppressis & cœcis contraria omnia fiunt. Sanguinis detractio, si locum habet, nec hujus copia aut impetus in vasa hæmorrhoidalia furiosus & inflammatio metuenda aliud desiderant, in inferioribus administretur. *Zacutus Lusitanus* fontanellam cruribus affixam utilissimam deprehendit *l. 2. prax. adm. obs. 82. Ecc. Leichnerus l. c.* ipsis natibus cauterium à celebri Practico admotum utiliter vidit. In contumaciori malo ferrum secans, alii sanguisugas & frictiones in subsidium vocant; ferro tamen attingere hæmorrhoides ferè omnes metuunt, ne affluxus augeatur, ulcus, gangræna aut sphacelus ipse inducatur, aut lethalis hæmorrhagia sequatur, quam *Hebræus Amstelodamensis l. 3. prax. admir.* observavit. *J. Scultetus l. c.* si absque doloris sensu & inflammatione intumescunt vasa, ferrum candens admovet, cujus calorem solum, non contactum, percipiunt hæmorrhoides & exiccantur; aliter tamen in internis, in externis aliter procedit, ut apud ipsum videre est. Tutius sanguisugæ substituuntur, observatis tamen observandis, circa harum applicationem quæ *Nobilissimus Dominus Præses disput. de hirudin.* accuratè collegit. Ut autem hæ applicationi huic & aliis topicis pateant, præsertim internæ, *Z. Lusitanus* prius cucurbitulam totum anum

com

comprehendentem admovet, ut emineant *l. 2. prax. adm. obs. 83.* Tentanda tamen omnia prius mitioribus, nec, nisi his deficientibus, ad fortiora transeundum. Sæpè autem solæ frictiones pannis asperis factæ sufficiunt, quibus subordinari folia ficus, millefol. mercurial. borag. bugloss. parietar. possunt.

XXIII. Ex *pharmaceutico fonte* prodeunt in scenam medicamenta alvum & simul vasa hæc solventia varia, præsertim aloëtica, pil. aloëphang. propr. Myns. spec. hier. picr. elix. propriet. decoct. brassicæ; Cassia cum jure pingui data ab omnibus ferè extollitur; hanc tamen & similia emollientia malum augere credit *Petrus Pachequus in observat. comm. apud River. 5.* & hujus loco decoctum millefolii pro ordinario potu deprædicat. Glandes, clysteres acres ex hier, picr. felle taur. diacolocynth. herb. rut. origan. calaminth. centaur. min. rad. cyclam, aliis placent, vide *Fabrit. Hildanum de valetud. tuend.* Inter externa balnea emollientia, anodyna, naturalia & artificialia, inunctiones omnis generis, epithemata, cataplasmata &c hinc inde obvia, ex rad. ebul. flor. verbasc. chamom. melilot. malv. cort. & flor. sambuc. mucilag. sem. psyllii, cydon. lini, proficua sunt, in lacte cocta & tepidè adplicita: qui acriora Autoribus ubique nota in usum vocant, videant ne dolor & inflammatio increscant; quibus urgentibus scrophularia apud *Henricum ab Heer obs. 20.* sive in substantia in cibo aut potu data, viridis aut sicca, sive in decocto propinata, magnarum virium est, *Solenander* inde unguentum conficit. Linaria præsertim in linimentum cum adipe porcina redacta, & ovi vitello permista apud *Greg. Horstium l. 4. observat. med. 24.* remedium annuâ bovis mercede dignum commendatur,

datur. Elegans ex fabaria seu telephio auxilium parat *præstat. Solenander*; quam amuleti locô appendit dorso *Wedelius* inter scapulas, & dolorem omnem ad miraculum abigere testatur, ubi linariæ pinguedine malum exasperatur, aliis linimentis, unguentis & externis variis æger frustra ad mortem usque defatigatur. *Ulysses Aldrovandus* hæmorrhoidalem herbam, polygoni speciem, Italis non ignotam, describit, quâ tactæ hæmorrhoides dolentes melius habent, si per diem circa femur gestetur & mox in fumante camino suspendatur: ut herba ita & hæmorrhoides corrugantur, omnisque evanescit dolor. Narcoticis ferventem Archeum, phrasi Helmontianâ, interdum compescere cogimur, in quem scopum *Grembsius l. d.* seq. unguentum præscribit: Rec. ol. rosar. momort. an. ℥j c. alb. ovi & mucilag. sem psyll. ℥ß. opij ℈ij croci ℈j M. Paria philonium instar suppositorij in inferiorem, ut cum *Plauto* loquar, gutturem immissum præstat. Usitatiora sunt ol. papav. s. hyosc. express. unguent. popul. ad hæmorrhoid. August. sed iterum hîc aurem vellicat illud: ne quid nimis!

XXIV. Denique recta victus ratio & omnium rerum nonnaturalium usus conveniens instituantur, quæ ex superioribus, cùm contrariorum contraria ratio sit, collectu facilia sunt. Brevitatis studio, eos, qui plura desiderant, ad *Solenandri* eruditum & prolixum discursum *de hæmorrhoid. in consult. l. c.* ablego. Mihi enim vela contrahenda sunt.

Ad Cl. Dn. Candid.

GRande Patris dignumque decus, quod Gratia finxit,
Ægrorum pariter dulce levamen eris.

Ita meritò ominatur
M. Tobias Mærcklin, Stip. Mart. Oecon.

F I N I S.